

Introductie

Dit dubbeldikke nummer van *Bulletin KNOB* gaat over stedenbouw: over de aanleg van straten, stadsuitbreidingen en nieuwe steden in het verleden. Het is voor het eerst sinds lange tijd dat dit onderwerp weer eens expliciet aan de orde komt in dit tijdschrift. Het bijzondere aan de verzameling van zes artikelen en een recensie in dit nummer, is dat deze handelen over vergelijkbare onderwerpen in verschillende perioden, tussen de 12de en de 18de eeuw, en over verschillende plaatsen, van Elburg tot Noord-Duitsland en Zuid-Amerika. Meestal als er een publicatie uitkomt over historische stedenbouw, dan handelt deze namelijk slechts over een bepaalde plaats, bijvoorbeeld Amsterdam, Nederland of de koloniën, of een bepaalde periode, zoals de 'moderne tijd' of de 'middeleeuwen'. Over die laatste periode overigens, is in ons land voor wat de stedenbouw echter raletief weinig geschreven. In dit nummer komt dat dus allemaal samen. Graag hadden we ook nog een artikel toegevoegd over het recente verleden, maar helaas lukte het niet om een auteur hiervoor te strikken. De verschillende stukken in dit nummer behandelen diverse facetten van de historische stedenbouw en de historiografie daarvan. Niettemin is er wel een overkoepelende thematiek. Namelijk, dat plannen met min of meer ideale uitgangspunten en vormen bij de feitelijke realisatie steeds aan de specifieke omstandigheden moesten worden aangepast. Op zich is dit natuurlijk geen verrassing, maar het mag wel verrassend heten dat in het ene geval blijkt dat het resultaat meer als een ideaal wordt gezien dan oorspronkelijk het idee was (Abrahamse in zijn artikel over de 17de-eeuwse stadsuitbreidingen van Amsterdam en in het boek van Humpert en Schenk dat gerecenseerd wordt) terwijl in de meeste andere gevallen blijkt dat min of meer ideale uitgangspunten in de praktijk maar beperkt tot uitdrukking konden komen (bijvoorbeeld Koster over de vorm van de vestingwerken van Groningen en Burm over de sociale hiërarchie in Friedrichstadt).

Het blijkt dat in alle gevallen die in de verschillende artikelen ter sprake komen, er bij de planners ideeën over systematiek en orde - 'idealen' zo men wil - waren, die in de praktijk maar in beperkte mate konden worden gerealiseerd of konden worden vastgehouden. In deze is er geen significant verschil tussen de 'middeleeuwen' en de 'moderne tijd', zoals vaak wel beweerd is. Hooguit is er een verschil in de mate waarin de zaken in de loop der tijd gewijzigd zijn. Wat dat betreft

zou het interessant zijn om te vergelijken met projecten uit het recente verleden.

Hopelijk geven de bijdragen in dit nummer stof tot nadenken en tot discussie. En hopelijk zal dat er mede toe bijdragen dat er in de toekomst meer artikelen over historisch-stedenbouwkundige onderwerpen bij de redactie van het *Bulletin KNOB* zullen worden aangeboden.

Namens de redactie, Wim Boerefijn